

1. Kennis en Inzicht

1.1. Kennis en inzicht in verband met het historisch referentiekader

De leerlingen

1. verduidelijken de begrippen generatie, decennium, eeuw, millenium aan de hand van historische evoluties, vertrekkend van het heden.

2. kennen de gebruikelijke Westerse periodisering:

- Prehistorie,
- Oude Nabije Oosten,
- Klassieke Oudheid
- Middeleeuwen
- Nieuwe Tijd
- Nieuwste Tijd
- Eigen Tijd

3. kennen scharnierdata en de betekenis ervan en zij duiden het verschil in duur aan tussen die perioden.

4. geven verschillen aan tussen preïndustriële en geïndustrialiseerde samenlevingen op basis van kenmerken uit de socialiteitsdimensie.

5. formuleren voor elk van de ontwikkelingsfasen van het gekozen referentiekader één fundamentele maatschappelijke probleemstelling.

6. preciseren en verruimen doorheen de gekozen probleemstellingen algemene historische begrippen.

1.2. Kennis en inzicht in verband met de bestudeerde samenlevingen

De leerlingen

7. verduidelijken belangrijke kenmerken van onderscheiden maatschappelijke domeinen.

8. tonen aan dat er onderlinge verbanden en wisselwerkingen binnen en tussen die domeinen bestaan.

9. geven een voorbeeld van:

- het verschil tussen aanleiding en oorzaken;
- een oorzaak-gevolg relatie;
- een doel-middel verhouding.

10. illustreren mogelijke tempoverschillen in de ontwikkeling van maatschappelijke domeinen.

11. leggen ten minste één probleem uit in verband met mens en maatschappij waarmee die samenlevingen werden geconfronteerd.

1.3. Kennis en inzicht in verband met de integratie tussen het referentiekader en de samenlevingen

De leerlingen

12. situeren de bestudeerde samenlevingen in de ontwikkelingsfasen van het referentiekader inzake

- tijd,
- ruimte,
- socialiteit.

13. geven voorbeelden van vergelijkbaar maatschappelijk gedrag in de geschiedenis, zoals bij migratie, sedentarisatie, verstedelijking, staatsvorming, kolonisatie, expansie en onderwerping, ontvoogdingsstrijd, revolutie.

14. maken het onderscheid tussen lokaal, regionaal, nationaal, Europees, mondiaal en hebben kennis van de geschiedenis en cultuur van Vlaanderen.

15. geven aan de hand van het referentiekader en/of de bestudeerde samenlevingen een voorbeeld van:

- open en gesloten ruimte;
- stedelijke en rurale samenleving;
- continentaal en maritiem perspectief;
- centrum en periferie
- korte en verre afstand.

16. vergelijken de bestudeerde samenlevingen met elkaar en met probleemstellingen van de hedendaagse samenleving.

2. Vaardigheden

De leerlingen kunnen

17. informatie opzoeken over het verleden en het heden op basis van concrete opdrachten, zoals raadplegen van inhoudstafels van handboeken, gebruiken van een geschiedenisatlas, opzoeken van trefwoorden in referentiewerken, gebruiken van interactieve media, gebruiken van databanken.

18. materiële en landschappelijke historische getuigen observeren en beschrijven aan de hand van een eenvoudig observatieprotocol.

19. eenvoudige tekstuele, auditieve, visuele en audiovisuele informatie ordenen inzake:

- tijds kader,
- ruimtelijk kader,
- dimensie socialiteit.

20. aan de hand van gerichte vragen kaarten lezen en de essentie ervan interpreteren, zoals het gebruik van het gerister van de geschiedenisatlas, het gebruiken van de legende, oriëntatie en schaal, het in verband brengen met elkaar van titel en inhoud van een kaart.

21. diverse informatiebronnen identificeren en in verband brengen met hun ontstaan in tijd en ruimte.

22. aan de hand van gerichte vragen eenvoudige historische informatie kritisch analyseren.

23. aan de hand van een geleide opdracht het onderscheid tussen feit en mening toepassen op die informatie.

3. Attitudes

De leerlingen

24. leren nauwkeurig zijn bij het verzamelen, ordenen, analyseren en interpreteren van historische gegevens.

25. leren belangstelling aan de dag leggen voor het historisch-cultureel erfgoed.

26. leren belangstelling aan de dag leggen voor de problemen van een samenleving.

Copyright © 1998 VLG, 14.12.1998

1. Dimensie maatschappij

De leerlingen

1. kennen hun rechten en plichten in de school- en leefomgeving.
2. leren hun eigen leefomgeving onbevooroordeeld observeren.
3. leren respectvol omgaan met verschillende groepen in onze multiculturele samenleving.
4. leren opkomen voor de eerbiediging van de rechten van de mens en het kind en de sociale rechtvaardigheid.
5. leren kritisch zijn tegenover zichzelf, de medeleerlingen en het maatschappelijk gebeuren.
6. leren besef hebben van verschillende rolverwachtingen jongens - meisjes en zich daar weerbaar tegenover op te stellen.
7. leren rekening houden met andere opvattingen en hoeden zich voor vooroordelen.

2. Dimensie tijd

De leerlingen

8. kunnen in een kleine groep voor een welomschreven opdracht een taakverdeling en planning in de tijd opmaken.
9. kunnen tijdsaanduidingen op uitnodigingen en openings- en sluitingstijden correct interpreteren.
10. kunnen een kalender hanteren om gebeurtenissen uit hun eigen leven in de tijd te situeren en om de tijd tussen deze gebeurtenissen correct te bepalen.
11. kunnen de begrippen tijdstip, tijdsduur, vroeger, nu, later, dag, week, maand, jaar, generatie en eeuw in verband met tijd hanteren.
12. kunnen belangrijke figuren of gebeurtenissen, die in de lessen aan bod komen, op een tijdsband situeren.
13. kunnen eenvoudige bronnen en levende getuigen raadplegen.
14. illustreren verschillen in tijdsbesteding tussen vroeger en nu, hier en elders.
15. kunnen aan de hand van eenvoudig bronnenmateriaal het dagelijks leven van mensen in een andere tijd vergelijken met hun eigen leven.
16. ontwikkelen kritische zin bij het omgaan met historische informatie.

3. Dimensie ruimte

De leerlingen kunnen

17. de begrippen wijk, gehucht, dorp, deelgemeente, fusiegemeente, stad, provincie, regio, land, continent en zee in verband met ruimte hanteren.

18. aan de hand van concrete inrichtingselementen een landelijk, stedelijk, toeristisch en industrieel landschap van elkaar onderscheiden.

19. op een kaart van Vlaanderen of België en op een kaart van andere bestudeerde gebieden, belangrijke plaatsen situeren.

20. zich aan de hand van een plattegrond of een kaart oriënteren.

21. informatie halen uit wegwijzers, pictogrammen en informatieborden.

4. Thema "de school en haar omgeving"

De leerlingen

22. herkennen door gericht waarnemen of na onderzoek een aantal landschappen in de eigen omgeving.

23. kunnen de verschillende nationaliteiten binnen de school of leefomgeving bepalen, in grafiek zetten en op de wereldkaart plaatsen.

24. kunnen het stratenplan van de gemeente gebruiken.

25. kunnen de gemeente situeren in een ruimere omgeving.

26. kunnen de gevaarlijkste punten in de buurt van de school aanduiden en weten hoe ze hun gedrag moeten aanpassen aan die gevaarsituaties.

5. Thema "de woning"

De leerlingen kunnen

27. verschillende woonvormen in tijd en ruimte situeren.

28. het wonen in functie van het klimaat, het bouw materiaal, het landschap, de samenlevingsvorm, de levensstijl en de beroepsactiviteit verklaren.

6. Thema "de stad in verleden en heden"

De leerlingen

29. kunnen factoren opnoemen die het ontstaan van een stad verklaren.

30. herkennen en verklaren in een stad sporen uit het verleden.

31. hebben inzicht in de functies van een stad en kunnen de voor- en de nadelen van het stadsleven verduidelijken.

7. Thema "de vrijetijdsbesteding"

De leerlingen

32. kennen verschillende vormen van vrijetijdsbesteding aansluitend bij hun eigen leefwereld.

33. kennen de infrastructuur en mogelijkheden in verband met vrijetijdsbesteding in hun woonomgeving.

34. kunnen met geld omgaan.

8. Thema "actualiteit"

De leerlingen kunnen

35. informatie verzamelen over een actuele gebeurtenis.

36. een actuele gebeurtenis situeren in tijd en ruimte.

37. hun eigen mening over een actuele gebeurtenis verduidelijken.

Copyright © 1998 VLG, 14.12.1998